เอกสารเผยแพร่ผลงานวิชาการ
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา
ประจำปีงบประมาณ 2566
https://www.skho.moph.go.th

ความคิดเห็นที่มีต่อข้อกำหนดตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การกำหนดเกี่ยวกับสถานที่ อุปกรณ์ และวิธีการปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชนในสถานที่ขายยาแผนปัจจุบันตามกฎหมายว่าด้วยยา พ.ศ. ๒๕๕๗ ในร้านขายยาแผนปัจจุบัน จังหวัดสงขลา

จิราภรณ์ อุไรรัตน์
กลุ่มงานคุ้มครองผู้บริโภคและเภสัชสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา

ผลงานวิจัย

ความคิดเห็นที่มีต่อข้อกำหนดตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การกำหนดเกี่ยวกับสถานที่ อุปกรณ์ และวิธีการปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชนในสถานที่ขายยาแผนปัจจุบันตามกฎหมายว่าด้วยยา พ.ศ.2557 ในร้านขายยาแผนปัจจุบันจังหวัดสงขลา

THE OPINION ON THE NOTIFICATION OF THE MINISTRY OF PUBLIC HEALTH B.E. 2557 (2014) ON THE REGULATIONS OF SETTING, EQUIPMENT AND GOOD PHARMACY PRACTIC IN DRUG STORES SONGKHLA PROVNICE

จิราภรณ์ อุไรรัตน์
Jiraporn Urairat
ฝ่ายคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยา สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้รับอนุญาตและเภสัชกรผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการร้านขายยาแผนปัจจุบันในจังหวัดสงขลาที่มีต่อข้อกำหนดตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องการกำหนดเกี่ยวกับสถานที่ อุปกรณ์ และวิธีการปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชนสถานที่ขายยาแผนปัจจุบันตามกฎหมายว่าด้วยยา พ.ศ. 2557 ว่ามีความสำคัญต่อมาตรฐานการให้บริการทางเภสัชกรรม และความคิดเห็นต่อการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นดังกล่าว รวมทั้งค้นหาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ ระเบียบวิธีการวิจัยใช้รูปแบบวิจัยเชิงพรรณนา โดยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.956 เชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา สถิติเพียร์สัน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 201 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 31 - 40 ปี สถานะเป็นผู้รับอนุญาตและผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการ วันที่ได้รับใบอนุญาตฯ ก่อนวันที่ 25 มิถุนายน 2557 และไม่เป็นร้านยาคุณภาพ ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพรวมของข้อกำหนดฯทุกหมวดว่ามีความสำคัญต่อมาตรฐานการให้บริการฯอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.49 โดยหมวดที่ 3 บุคลากร มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4.60 หมวดที่ 2 อุปกรณ์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 4.32 และความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในภาพรวมของข้อกำหนดฯทุกหมวดอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.51 โดยหมวดที่ 3 บุคลากร มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4.58 หมวดที่ 2 อุปกรณ์และหมวดที่ 5 การปฏิบัติตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ 4.47 และพบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อกำหนดฯว่ามีความสำคัญต่อมาตรฐานการให้บริการฯ มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามข้อกำหนดฯได้อย่างต่อเนื่องทั้งในภาพรวมและแยกรายหมวดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) โดยภาพรวมมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (r) เท่ากับ 0.880 สำหรับปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติตามข้อกำหนดฯ ได้แก่ การจัดทำบัญชีซื้อ ขายยาเป็นเรื่องยุ่งยากในการดำเนินการ ข้อมูลฉลากบนซองยามีมากเกินไป ระบบการส่งต่อผู้ป่วยไม่ชัดเจน การจัดทำม่านปิดบังตู้ยาอันตรายเป็นการสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายโดยไม่ได้ใช้ประโยชน์ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย พบว่าข้อกำหนดฯบางข้อมีความยุ่งยากและไม่ชัดเจนในการปฏิบัติ จึงควรมีการปรับให้สามารถปฏิบัติได้จริง ควรปรับความคิดของผู้รับอนุญาต เภสัชกร ให้เห็นความสำคัญของข้อกำหนดฯว่ามีผลต่อมาตรฐานการให้บริการฯ เพื่อเห็นประโยชน์และเกิดแรงจูงใจที่จะปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดและต่อเนื่อง ซึ่งควรมีผลตอบแทนทางการเงินหรือช่องทางการเติบโตในแง่ของธุรกิจด้วย รวมทั้งสื่อให้ประชาชนรับทราบข้อดี สิทธิประโยชน์ในการรับบริการจากร้านขายยาที่ปฏิบัติตามข้อกำหนดฯ

คำสำคัญ: ความคิดเห็น วิธีการปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน ร้านขายยาแผนปัจจุบัน

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ร้านขายยาเป็นสถานบริการสุขภาพที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย และนิยมเลือกใช้บริการเมื่อมีอาการเจ็บป่วยเบื้องต้น เพราะได้รับบริการที่สะดวก รวดเร็ว เสียค่าใช้จ่ายน้อย ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยมีร้านขายยาจำนวนมาก ในปี พ.ศ. 2565 มีร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ข.ย.1) ทั้งหมด จำนวน 16,150 แห่ง (1) ดังนั้นเพื่อยกระดับมาตรฐานการให้บริการของร้านขายยาแผนปัจจุบันและคุ้มครองความปลอดภัยของผู้บริโภค กระทรวงสาธารณสุข ได้ออกกฎกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วย การขอใบอนุญาตและออกใบอนุญาตขายยาแผนปัจจุบัน พ.ศ. 2556 มีการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขในการต่ออายุใบอนุญาต โดยต้องผ่านการตรวจประเมินวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน Good Pharmacy Practice (GPP) (2) ซึ่งมีรายละเอียดที่ต้องปฏิบัติตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การกำหนด ที่มีต่อสถานที่ อุปกรณ์ และวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชนในสถานที่ขายยาแผนปัจจุบันตามกฎหมายว่าด้วยยา พ.ศ. 2557 มีผลบังคับใช้กับร้านขายยาแผนปัจจุบันที่ได้รับอนุญาตตั้งแต่วันที่ 25 มิถุนายน 2565 สำหรับผู้รับอนุญาตรายเก่าที่ได้รับอนุญาตก่อนหน้านั้นกำหนดให้ปรับปรุงภายในระยะเวลา ไม่เกิน 8 ปี (3)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องการกำหนดเกี่ยวกับสถานที่ อุปกรณ์ และวิธีการปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชนในสถานที่ขายยาแผนปัจจุบันตามกฎหมายว่าด้วยยา พ.ศ.2557 ที่ผ่านมาส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในระยะเวลาช่วงแรกหลังจากมีการบังคับใช้ ซึ่งผู้รับอนุญาตและเภสัชกรยังอยู่ในช่วงเรียนรู้ข้อกำหนดต่างๆและปรับตัวเพื่อปฏิบัติตาม ขณะที่เริ่มงานวิจัยนี้มีการบังคับใช้ผ่านมาเป็นระยะเวลากว่า 8 ปีแล้ว และครบกำหนดที่ผู้รับอนุญาตรายเก่าต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดทุกข้อ ผู้วิจัยมีมุมมองว่า ผู้รับอนุญาตได้มีการดำเนินการมาเป็นระยะเวลาหนึ่งเริ่มมีความรู้ ความเข้าใจมากขึ้น รวมทั้งประชาชนผู้ใช้บริการร้านขายยาเริ่มรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงในการให้บริการของร้านขายยา ซึ่งน่าจะส่งผลให้เกิดความคิดเห็นและมุมมองที่แตกต่างจากการศึกษาเดิม และจากการตรวจประเมินร้านขายยาในจังหวัดสงขลาที่ผ่านมาพบว่าร้านขายยาหลายแห่งไม่ได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดฯอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเสียงสะท้อนที่ได้รับมองว่าข้อกำหนดบางอย่างมีความยุ่งยากในการปฏิบัติ ไม่เกิดประโยชน์ และไม่มีความสำคัญที่จะต้องดำเนินการ จึงค่อยจัดเตรียมเฉพาะเมื่อถึงรอบที่ต้องตรวจประเมินเท่านั้น ทำให้มาตรฐานการให้บริการบางอย่างถูกละเลย อาจส่งผลต่อความปลอดภัยของผู้บริโภค ดังนั้นการศึกษาความคิดเห็นของผู้รับอนุญาตและเภสัชกรผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการร้านขายยาแผนปัจจุบันในจังหวัดสงขลา ที่มีต่อข้อกำหนดฯ ดังกล่าว ว่ามีความสำคัญต่อมาตรฐานการให้บริการทางเภสัชกรรม และการปฏิบัติตามได้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งค้นหาปัญหา อุปสรรค ที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหา และหาแนวทางในการพัฒนาสนับสนุน เพื่อให้มีการปฏิบัติตามข้อกำหนดฯได้อย่างสม่ำเสมอมิใช่เป็นเพียงการปฏิบัติเมื่อถึงรอบการตรวจประเมินเท่านั้น เพื่อยกระดับมาตรฐานการให้บริการในร้านขายยา ส่งผลดีต่อสุขภาพประชาชน ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อกำหนดตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องการกำหนดเกี่ยวกับสถานที่ อุปกรณ์ และวิธีการปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชนสถานที่ขายยาแผนปัจจุบันตามกฎหมายว่าด้วยยา พ.ศ. 2557 ว่ามีความสำคัญต่อมาตรฐานการให้บริการทางเภสัชกรรม และการปฏิบัติตามได้อย่างต่อเนื่อง

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของความคิดเห็นที่มีต่อข้อกำหนดตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องการกำหนดเกี่ยวกับสถานที่ อุปกรณ์ และวิธีการปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชนสถานที่ขายยาแผนปัจจุบันตามกฎหมายว่าด้วยยา พ.ศ. 2557 ว่ามีความสำคัญต่อมาตรฐานการให้บริการทางเภสัชกรรม และการปฏิบัติตามได้อย่างต่อเนื่อง

3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามข้อกำหนดตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การกำหนดเกี่ยวกับสถานที่ อุปกรณ์ และวิธีการปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชนสถานที่ขายยาแผนปัจจุบันตามกฎหมายว่าด้วยยา พ.ศ. 2557

กรอบแนวคิดในการวิจัย

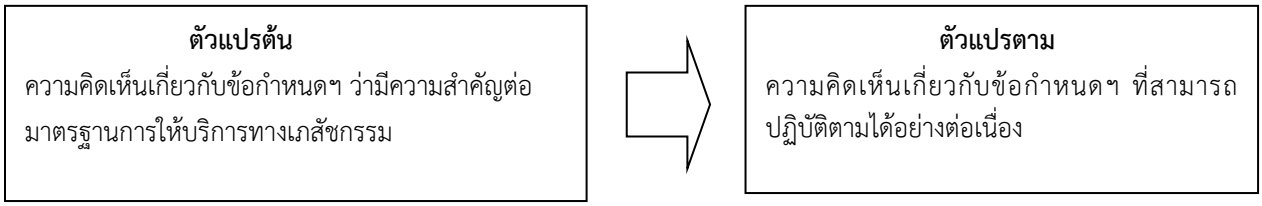

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา โดยเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาการศึกษาวิจัยในคน ระดับจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา หมายเลขรับรอง 15/2565

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้รับอนุญาตและเภสัชกรผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการร้านขายยาแผนปัจจุบันในจังหวัดสงขลาทุกแห่ง (375 แห่ง)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ข้อมูลเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อข้อกำหนดตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การกำหนดเกี่ยวกับสถานที่ อุปกรณ์ และวิธีการปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชนในสถานที่ขายยาแผนปัจจุบันตามกฎหมายว่าด้วยยา พ.ศ.2557 ในร้านขายยาแผนปัจจุบันจังหวัดสงขลา มีทั้งหมด 4 ตอน

ข้อมูลเชิงคุณภาพ

แบบสัมภาษณ์แบบโครงสร้างโดยกำหนดประเด็นที่จะทำการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าซึ่งจะเป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended question)

3. วิธีการเก็บข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ในรูปแบบ google form ระหว่างเดือนตุลาคม - ธันวาคม 2565

ข้อมูลเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลผู้ที่สมัครใจ โดยใช้การสัมภาษณ์ผ่านวีดีโอคอล ผู้รับอนุญาตและเภสัชกรผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการร้านขายยาแผนปัจจุบันจังหวัดสงขลาที่ได้รับอนุญาตก่อนและหลังวันที่ 25 มิถุนายน 2557 อย่างละ 3 คน รวม 12 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงพรรณนา ความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ 1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม 2. ข้อมูลระดับความคิดเห็นที่มีต่อข้อกำหนดฯ ว่ามีความสำคัญต่อมาตรฐานการให้บริการทางเภสัชกรรมและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะมีจำนวน 40 ข้อ 3. ข้อมูลความคิดเห็นต่อภาพรวมของข้อกำหนดฯ โดยข้อมูล 2 และ 3 ระดับคะแนนเป็นมาตรวัดของลิเคิร์ท (Likert Scale) และแปลผลโดยใช้เกณฑ์ในการแบ่งระดับคะแนนของ เบสท์ (4) ใช้สถิติเพียร์สันในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นที่มีต่อข้อกำหนดฯดังกล่าว สำหรับข้อมูลปัญหาอุปสรรค/ข้อเสนอแนะ และความต้องการให้หน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องสนับสนุนหรือส่งเสริมใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการรวบรวมข้อมูลที่ได้แล้วจัดกลุ่มเป็นหมวดหมู่เพื่ออภิปรายผล ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ข้อมูลเชิงปริมาณ

1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 201 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 64.68) อายุ 31 – 40 ปี (ร้อยละ 45.77) สถานะในร้านยาเป็นผู้รับอนุญาตและผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการ (ร้อย 60.20) วันที่ได้รับใบอนุญาตฯ ก่อนวันที่ 25 มิถุนายน 2557 (ร้อยละ 64.18) ไม่เป็นร้านยาคุณภาพ (ร้อยละ 82.09) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	71	35.32
หญิง	130	64.68
อายุ		
20 - 30 ปี	21	10.45
31 - 40 ปี	92	45.77
41 - 50 ปี	55	27.36
51 - 60 ปี	26	12.94
>60 ปี	7	3.48
สถานะในร้านยา		
ผู้รับอนุญาต	13	6.47
เภสัชกร	67	33.33
ผู้รับอนุญาตและเภสัชกร	121	60.20
วันที่ได้รับใบอนุญาตฯ		
ก่อนวันที่ 25 มิถุนายน 2557	129	64.18
หลังวันที่ 25 มิถุนายน 2557	72	35.82
การเป็นร้านยาคุณภาพ		
เป็นร้านยาคุณภาพ	36	17.91
ไม่เป็นร้านยาคุณภาพ	165	82.09

2. ความคิดเห็นที่มีต่อข้อกำหนดฯว่ามีความสำคัญต่อมาตรฐานการให้บริการทางเภสัชกรรมและการปฏิบัติตามอย่างต่อเนื่อง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพรวมของข้อกำหนดฯทุกหมวดว่ามีความสำคัญอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.49 โดยหมวดที่ 3 บุคลากร มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4.60 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามภาพรวมของข้อกำหนดฯทุกหมวดอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.51 โดยหมวดที่ 3 บุคลากร มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4.58 ดังตารางที่ 2

ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อกำหนดฯแยกรายหมวด เป็นดังนี้ หมวดที่ 1 สถานที่ขายยาแผนปัจจุบัน ความคิดเห็นว่ามีความสำคัญ ค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.79 คือ ข้อ 1.6 สถานที่ขายยาต้องถูกสุขลักษณะฯ ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 3.82 คือ ข้อ 1.9.2 จัดให้มีวัสดุทึบ (เช่น ม่าน)ฯ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตาม ค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.79 คือ ข้อ 1.5 สถานที่ขายยาต้องมีความแข็งแรงฯ ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 4.17 คือ ข้อ 1.9.2 หมวดที่ 2 อุปกรณ์ ความคิดเห็นว่ามีความสำคัญ ค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.66 คือ ข้อ 2.4 เครื่องชั่งน้ำหนักฯ ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 4.04 คือ ข้อ 2.5 มีอุปกรณ์วัดส่วนสูงฯ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตาม ค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.70 คือ ข้อ 2.4 ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 4.29 คือ ข้อ 2.2 ถาดนับเม็ดยาฯ หมวดที่ 3 ความคิดเห็นที่ว่ามีความสำคัญ ค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.83 คือ ข้อ 3.1 เภสัชกรเป็นผู้มีความรู้ ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 4.45 คือ ข้อ 3.2 พนักงานร้านยาต้องมีความรู้ฯ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตาม ค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.81 คือ ข้อ 3.1 เภสัชกรเป็นผู้มีความรู้ฯ ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 4.40 คือ ข้อ 3.2 พนักงานร้านยาต้องมีความรู้ฯ หมวดที่ 4 การควบคุมคุณภาพยา ความคิดเห็นว่ามีความสำคัญ ค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.77 คือ ข้อ 4.3 ต้องมีระบบตรวจสอบยาที่หมดอายุฯ ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 3.91 คือ ข้อ 4.6 ต้องจัดให้มีระบบเอกสารที่เกี่ยวกับการจัดหา จัดการคลังสินค้าและการจำหน่ายฯ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตาม ค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.71 คือ ข้อ 4.1 ต้องมีการคัดเลือกยาและจัดหายาฯ ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 4.03 คือ ข้อ 4.6 หมวดที่ 5 การปฏิบัติตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน ความคิดเห็นว่ามีความสำคัญ ค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.80 คือ ข้อ 5.5 มีกระบวนการในการป้องกันการแพ้ยาซ้ำของผู้มารับบริการฯ ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 3.99 คือ ข้อ 5.10 การจัดวางสื่อให้ความรู้และสื่อโฆษณาสำหรับผู้มารับบริการฯ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตาม ค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.80 คือ ข้อ 5.4 การส่งมอบยาอันตราย ยาควบคุมพิเศษให้กับผู้มารับบริการเฉพาะรายฯ ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 3.78 คือ ข้อ 5.10 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนของความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพรวมของข้อกำหนดฯ ว่ามีความสำคัญต่อมาตรฐานการให้บริการทางเภสัชกรรม และการปฏิบัติตามอย่างต่อเนื่อง

ข้อกำหนดฯ	ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อกำหนดฯ ว่ามีความสำคัญต่อมาตรฐานการให้บริการทางเภสัชกรรม			ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามข้อกำหนดฯ ได้อย่างต่อเนื่อง		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	ระดับความคิดเห็น	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	ระดับความคิดเห็น
หมวดที่ 1 สถานที่ขายยาแผนปัจจุบัน	4.46	0.33	มาก	4.55	0.22	มากที่สุด
หมวดที่ 2 อุปกรณ์	4.32	0.19	มาก	4.47	0.17	มาก
หมวดที่ 3 บุคลากร	**4.60**	**0.14**	**มากที่สุด**	**4.58**	**0.15**	**มากที่สุด**
หมวดที่ 4 การควบคุมคุณภาพยา	4.52	0.30	มากที่สุด	4.49	0.24	มาก
หมวดที่ 5 การปฏิบัติตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน	4.54	0.23	มากที่สุด	4.47	0.27	มาก
รวม	**4.49**	**0.07**	**มาก**	**4.51**	**0.05**	**มากที่สุด**

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนของความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อกำหนดฯ แยกรายหมวดที่ 1 - 5 ว่ามีความสำคัญต่อมาตรฐานการให้บริการทางเภสัชกรรม และการปฏิบัติตามได้อย่างต่อเนื่อง

ข้อกำหนดฯ	ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อกำหนดฯว่ามีความสำคัญต่อมาตรฐาน การให้บริการทางเภสัชกรรม			ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามข้อกำหนดฯ ได้อย่างต่อเนื่อง		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	ระดับความคิดเห็น	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	ระดับความคิดเห็น
1. สถานที่ขายยาแผนปัจจุบัน						
1.1 สถานที่ขายยาแผนปัจจุบัน ต้องมีพื้นที่ขาย ให้คำปรึกษา และแนะนำการใช้ยา ติดต่อกันขนาดไม่น้อยกว่า 8 ตารางเมตร ทั้งนี้ ไม่รวมถึง พื้นที่เก็บสำรองยา โดยความยาวของด้านที่สั้นที่สุดของพื้นที่ต้องไม่น้อยกว่า 2 เมตร (Critical Defect)	4.13	0.99	มาก	4.47	0.78	มาก
1.2 หากมีพื้นที่เก็บสำรองยาเป็นการเฉพาะ ต้องมีพื้นที่เพียงพอเก็บอย่างเป็นระเบียบ เหมาะสม และไม่วางยาสัมผัสกับพื้นโดยตรง	4.40	0.73	มาก	4.42	0.72	มาก
1.3 บริเวณสำหรับให้คำปรึกษาและแนะนำการใช้ยา ต้องเป็นสัดส่วน แยกออกจากส่วนบริการอื่นอย่างชัดเจน มีพื้นที่พอสำหรับการให้คำปรึกษาและการจัดเก็บประวัติ รวมทั้งจัดให้มีโต๊ะเก้าอี้สำหรับเภสัชกรและผู้มารับคำปรึกษาอยู่ในบริเวณดังกล่าว พร้อมทั้งมีป้ายแสดงชัดเจน	4.14	0.89	มาก	4.26	0.84	มาก
1.4 สถานที่ขายยาต้องมีความมั่นคง มีทะเบียนบ้านที่ออกให้โดยส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ในกรณีที่เป็นอาคารชุด ต้องมีพื้นที่อนุญาตให้ประกอบกิจการไม่ใช่ที่พักอาศัย (Critical Defect)	4.63	0.64	มากที่สุด	4.72	0.53	มากที่สุด
1.5 สถานที่ขายยาต้องมีความแข็งแรง ก่อสร้างด้วยวัสดุที่คงทนถาวร เป็นสัดส่วนชัดเจน (Critical Defect)	4.74	0.63	มากที่สุด	4.79	0.53	มากที่สุด
1.6 สถานที่ขายยาต้องถูกสุขลักษณะ สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย มีการควบคุมป้องกันสัตว์แมลงรบกวน ไม่มีสัตว์เลี้ยงในบริเวณขายยา และอากาศถ่ายเทสะดวก	4.79	0.49	มากที่สุด	4.75	0.52	มากที่สุด
1.7 สถานที่ขายยาต้องมีสภาพเหมาะสมต่อการรักษาคุณภาพยา โดยในพื้นที่ขายยาและเก็บสำรองยา ต้องมีการถ่ายเทอากาศที่ดี แห้ง สามารถควบคุมอุณหภูมิให้ไม่เกิน 30 องศาเซลเซียส และสามารถป้องกันแสงแดดไม่ให้ส่องโดยตรงถึงผลิตภัณฑ์ยา	4.68	0.58	มากที่สุด	4.57	0.72	มากที่สุด
1.8 สถานที่ขายยาต้องมีแสงสว่างเพียงพอในการอ่านเอกสาร อ่านฉลากผลิตภัณฑ์ยาและป้ายแสดงต่างๆได้อย่างชัดเจน	4.75	0.55	มากที่สุด	4.77	0.52	มากที่สุด
1.9 บริเวณจัดวางยาอันตราย และยาควบคุมพิเศษในพื้นที่ขายยา (พื้นที่ให้บริการโดยเภสัชกร) จะต้อง (Critical Defect)						
1.9.1 มีพื้นที่เพียงพอในการจัดวางยาแยกตามประเภทของยาและสามารถติดป้ายแสดงประเภทของยาได้อย่างชัดเจนตามหลักวิชาการ	4.52	0.71	มากที่สุด	4.57	0.67	มากที่สุด
1.9.2 จัดให้มีวัสดุทึบ (เช่น ม่าน) ใช้ปิดบังบริเวณที่จัดวางยาอันตราย ยาควบคุมพิเศษ สำหรับปิดในเวลาที่เภสัชกรหรือผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการไม่อยู่ปฏิบัติหน้าที่ และจัดให้มีป้ายแจ้งให้ผู้มารับบริการทราบว่าเภสัชกรหรือผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการไม่อยู่	**3.82**	1.42	มาก	4.17	1.22	มาก
รวม	**4.46**	**0.33**	**มาก**	**4.55**	**0.22**	**มากที่สุด**
2. อุปกรณ์						
2.1 ตู้เย็น จำนวน 1 เครื่อง (กรณีมียาที่ต้องเก็บรักษาในอุณหภูมิที่ต่ำกว่าอุณหภูมิห้อง) ในสภาพที่ใช้งานได้ตามมาตรฐาน มีพื้นที่เพียงพอสำหรับการจัดเก็บยาแต่ละชนิดเป็นสัดส่วนเฉพาะ ไม่ใช้เก็บของปะปนกับสิ่งของอื่น	4.29	0.95	มาก	4.32	0.94	มาก
2.2 ถาดนับเม็ดยา อย่างน้อย 2 ถาด ในสภาพใช้งานได้ดี และกรณีต้องมีการแบ่งบรรจุยากลุ่มเพนนิซิลิน หรือยากลุ่ม ซัลโฟนาไมด์ หรือยากลุ่มต้านการอักเสบชนิดที่ไม่ใช่สเตียรอยด์(NSAID) ทั้งนี้ อุปกรณ์นับเม็ดยากลุ่มเพนนิซิลิน หรือยากลุ่มซัลโฟนาไมด์ หรือยากลุ่มต้านการอักเสบชนิดที่ไม่ใช่สเตียรอยด์ (NSAID) ให้แยกใช้เด็ดขาดจากยากลุ่มอื่นๆ (Critical Defect)	4.15	1.15	มาก	4.29	1.06	มาก

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนของความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อกำหนดฯ แยกรายหมวดที่ 1 - 5 ว่ามีความสำคัญต่อมาตรฐานการให้บริการทางเภสัชกรรม และการปฏิบัติตามได้อย่างต่อเนื่อง (ต่อ)

ข้อกำหนดฯ	ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อกำหนดฯว่ามีความสำคัญต่อมาตรฐาน การให้บริการทางเภสัชกรรม			ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามข้อกำหนดฯ ได้อย่างต่อเนื่อง		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	ระดับความคิดเห็น	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	ระดับความคิดเห็น
2.3 เครื่องวัดความดันโลหิต (ชนิดอัตโนมัติ) จำนวน 1 เครื่อง ในสภาพที่ใช้งานได้ตามมาตรฐาน (Critical Defect)	4.51	0.79	มากที่สุด	4.64	0.70	มากที่สุด
2.4 เครื่องชั่งน้ำหนักสำหรับผู้มารับบริการ จำนวน 1 เครื่อง ในสภาพที่ใช้งานได้ดี (Critical Defect)	4.66	0.67	มากที่สุด	4.70	0.69	มากที่สุด
2.5 มีอุปกรณ์ที่วัดส่วนสูงสำหรับผู้มารับบริการ จำนวน 1 เครื่อง ในสภาพที่ใช้งานได้ดี (Critical Defect)	4.04	1.13	มาก	4.36	1.02	มาก
2.6 อุปกรณ์สำหรับดับเพลิง จำนวน 1 เครื่อง ในสภาพที่สามารถพร้อมใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพอยู่ในบริเวณสถานที่เก็บยา (Critical Defect)	4.26	1.01	มาก	4.49	0.84	มาก
รวม	**4.32**	**0.19**	**มาก**	**4.47**	**0.17**	**มาก**
3.บุคลากร						
3.1 เภสัชกรเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการให้การบริการทางเภสัชกรรมชุมชน (มีการฟื้นฟูวิชาการด้านเภสัชกรรมชุมชน ตามข้อบังคับสภาเภสัชกรรมว่าด้วยการศึกษาต่อเนื่อง (Critical Defect)	**4.83**	0.39	มากที่สุด	**4.81**	0.43	มากที่สุด
3.2 พนักงานร้านยา ต้องมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายยา และงานที่ได้รับมอบหมาย จนสามารถปฏิบัติงานได้ดี และผ่านการอบรมอย่างต่อเนื่องและเพียงพอ (Critical Defect)	4.45	0.84	มาก	4.40	0.85	มาก
3.3 เภสัชกรต้องแต่งกายด้วยเสื้อกาวน์สีขาว ติดเครื่องหมาย สัญลักษณ์ของสภาเภสัชกรรม และแสดงตนว่าเป็นเภสัชกร ทั้งนี้เป็นไปตามเห็นสมควร เหมาะสมแก่ฐานะและศักดิ์ศรแห่งวิชาชีพเภสัชกรรม แสดงตนให้แตกต่างจากพนักงานร้านขายยาและบุคคลอื่นภายในร้านขายยา	4.54	0.71	มากที่สุด	4.55	0.71	มากที่สุด
3.4 การแต่งกายพนักงานร้านขายยาและบุคคลอื่นภายในร้านขายยา ต้องใส่สีเสื้อ ป้ายแสดงตน ไม่สื่อไปในทางที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจว่าเป็นเภสัชกร	4.56	0.75	มากที่สุด	4.54	0.75	มากที่สุด
3.5 มีการแบ่งแยกบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของเภสัชกร พนักงานร้านยา และบุคคลอื่นภายในร้านขายยาในการให้บริการไว้อย่างชัดเจน (job description) โดยคำนึงถึงความถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยยาและกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพ เภสัชกรรม	4.61	0.67	มากที่สุด	4.59	0.67	มากที่สุด
รวม	**4.60**	**0.14**	**มากที่สุด**	**4.58**	**0.15**	**มากที่สุด**
4. การควบคุมคุณภาพยา						
4.1 ต้องมีการคัดเลือกยาและจัดหายาจากผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้จำหน่ายที่ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยยา และมีมาตรฐานตามหลักเกณฑ์วิธีการที่ดีในการผลิต จัดเก็บ และการขนส่ง (Critical Defect : กรณี พบยาผิดกฎหมาย เช่น ยาไม่มีทะเบียน)	4.75	0.53	มากที่สุด	4.71	0.56	มากที่สุด
4.2 ต้องมีการเก็บรักษายา ภายใต้สภาวะอุณหภูมิที่เหมาะสม หลีกเลี่ยงแสงแดด เป็นไปตามหลักวิชาการ เพื่อให้ยานั้นคงคุณภาพที่ดี(เก็บยาในสภาวะอุณหภูมิที่สอดคล้องกับฉลากและเอกสารกำกับยา /ป้องกันแสงแดดส่องกระทบโดยตรงผลิตภัณฑ์ยา/มีการบันทึกอุณหภูมิร้าน/Stock/ตู้เย็น)	4.73	0.57	มากที่สุด	4.69	0.59	มากที่สุด
4.3 ต้องมีระบบตรวจสอบยาที่หมดอายุ หรือเสื่อมคุณภาพที่มีประสิทธิภาพ เพื่อไม่ให้มีไว้ ณ จุดจ่ายยา	4.77	0.55	มากที่สุด	4.66	0.62	มากที่สุด
4.4 ต้องมีระบบการส่งคืน หรือทำลายยาที่หมดอายุ หรือยาเสื่อมคุณภาพให้ชัดเจน ถูกต้องตามหลักวิชาการ ไม่เป็นปัญหากับสิ่งแวดล้อม รวมถึงระบบการป้องกัน การนำยาดังกล่าวไปจำหน่าย	4.51	0.70	มากที่สุด	4.42	0.79	มาก

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนของความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อกำหนดฯ แยกรายหมวดที่ 1 - 5 ว่ามีความสำคัญต่อมาตรฐานการให้บริการทางเภสัชกรรม และการปฏิบัติตามได้อย่างต่อเนื่อง (ต่อ)

ข้อกำหนดฯ	ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อกำหนดฯว่ามีความสำคัญต่อมาตรฐาน การให้บริการทางเภสัชกรรม			ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามข้อกำหนดฯ ได้อย่างต่อเนื่อง		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	ระดับความคิดเห็น	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	ระดับความคิดเห็น
4.5 ต้องมีระบบการตรวจสอบคุณภาพ ยาคืนหรือยาเปลี่ยนก่อนนำกลับมาจำหน่าย โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพของยาและความปลอดภัยของผู้ใช้ยา	4.38	0.80	มาก	4.37	0.78	มาก
4.6 ต้องจัดให้มีระบบเอกสารที่เกี่ยวกับการจัดหา จัดการคลังสินค้าและการจำหน่ายให้ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน สามารถสืบย้อนกลับได้	3.91	1.21	มาก	4.03	1.12	มาก
4.7 ต้องเลือกภาชนะบรรจุที่เหมาะสม เพื่อป้องกันไม่ให้ยาเสื่อมสภาพก่อนเวลาอันสมควร พร้อมฉลากยา	4.60	0.64	มากที่สุด	4.57	0.64	มากที่สุด
รวม	**4.52**	**0.30**	**มากที่สุด**	**4.49**	**0.24**	**มาก**
5. การปฏิบัติตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรม ชุมชน						
5.1 การให้บริการทางเภสัชกรรม ตามหน้าที่ที่กฎหมายว่าด้วยยาและกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพเภสัชกรรมต้องปฏิบัติโดยเภสัชกร (Critical Defect)	4.67	0.66	มากที่สุด	4.59	0.74	มากที่สุด
5.2 ต้องซักถามข้อมูลที่จำเป็นของผู้มารับบริการ เพื่อประกอบการพิจารณาก่อนเลือกสรรยาหรือผลิตภัณฑ์สุขภาพที่มีประสิทธิภาพ ปลอดภัย เหมาะสมกับผู้ป่วยตามหลักวิชาการ สมเหตุสมผลตามมาตรฐานการประกอบวิชาชีพ	4.34	0.85	มาก	4.37	0.81	มาก
5.3 จัดให้มีฉลากบนซองบรรจุยา หรือภาชนะบรรจุยาอันตรายหรือยาควบคุมพิเศษ ที่ส่งมอบให้ผู้รับบริการโดยต้องแสดงข้อมูลอย่างน้อย ดังต่อไปนี้						
5.3.1 ชื่อ-ที่อยู่ ร้านขายยาและหมายเลขโทรศัพท์ที่ติดต่อได้						
5.3.2 ข้อมูลเพื่อให้ผู้รับบริการใช้ยาได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม ปลอดภัย ติดตามได้ ดังนี้ วันที่จ่ายยา ชื่อผู้รับบริการ ชื่อยาที่เป็นชื่อสามัญทางยาหรือชื่อการค้า ความแรง จำนวนจ่าย ข้อบ่งใช้ วิธีใช้ยาที่ชัดเจนเข้าใจง่าย ฉลากช่วย คำแนะนำ คำเตือนหรือเอกสารให้ความรู้เพิ่มเติม(ถ้ามี) ลายมือชื่อเภสัชกร	4.36	0.90	มาก	4.33	0.95	มาก
5.4 การส่งมอบยาอันตราย ยาควบคุมพิเศษ ให้กับผู้มารับบริการเฉพาะราย ต้องกระทำโดยเภสัชกรผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการเท่านั้น พร้อมให้คำแนะนำตามหลักวิชาการและจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ โดยต้องให้ข้อมูลดังนี้	4.74	0.74	มากที่สุด	4.80	0.59	มากที่สุด
- ชื่อยา ข้อบ่งใช้ ขนาดและวิธีการใช้ ผลข้างเคียง (ถ้ามี) และอาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่อาจเกิดขึ้น ข้อควรระวังและข้อควรปฏิบัติในการใช้ยา การปฏิบัติเมื่อเกิดปัญหาจากการใช้ยา						
5.5 มีกระบวนการในการป้องกันการแพ้ยาซ้ำของผู้มารับบริการ ที่มีประสิทธิภาพเหมาะสม	4.80	0.53	มากที่สุด	4.77	0.56	มากที่สุด
5.6 มีกระบวนการคัดกรองและส่งต่อผู้ป่วยที่เหมาะสม	4.61	0.71	มากที่สุด	4.54	0.73	มากที่สุด
5.7 กรณีที่มีการผลิตยาตามใบสั่งยาของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมหรือของผู้ประกอบโรคศิลปะที่สั่งสำหรับคนไข้เฉพาะรายหรือตามใบสั่งยาของผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ สำหรับสัตว์เฉพาะรายและการแบ่งบรรจุยาในสถานที่ขายยาให้คำนึงถึงการปนเปื้อน การแพ้ยา โดยต้องจัดให้มีสถานที่อุปกรณ์ ตามที่กำหนดและเป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพเภสัชกรรมด้านการผลิตยาสำหรับคนไข้เฉพาะรายของสภาเภสัชกรรม	4.68	0.68	มากที่สุด	4.61	0.70	มากที่สุด
5.8 ต้องจัดให้มีกระบวนการเฝ้าระวังอาการไม่พึงประสงค์ พฤติกรรมการใช้ยาไม่เหมาะสม ปัญหาคุณภาพยา และรายงานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ	4.73	0.59	มากที่สุด	4.62	0.69	มากที่สุด
5.9 จัดให้มีแหล่งข้อมูลอ้างอิงด้านยาที่เหมาะสม เชื่อถือได้ สำหรับใช้ในการให้บริการทางเภสัชกรรม เพื่อส่งเสริมการใช้ยาอย่างถูกต้อง ปลอดภัย รวมทั้งการให้บริการเภสัชสนเทศ	4.41	0.81	มาก	4.34	0.82	มาก

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนของความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อกำหนดฯ แยกรายหมวดที่ 1 - 5 ว่ามีความสำคัญต่อมาตรฐานการให้บริการทางเภสัชกรรม และการปฏิบัติตามได้อย่างต่อเนื่อง (ต่อ)

ข้อกำหนดฯ	ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อกำหนดฯว่ามีความสำคัญต่อมาตรฐาน การให้บริการทางเภสัชกรรม			ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามข้อกำหนดฯ ได้อย่างต่อเนื่อง		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	ระดับความคิดเห็น	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	ระดับความคิดเห็น
5.10 การจัดวางสื่อให้ความรู้และสื่อโฆษณาสำหรับผู้มารับบริการจะต้องได้รับคำยินยอมอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรจากเภสัชกรผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการ และให้ถือเป็นความรับผิดชอบที่เภสัชผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการจะต้องควบคุม โดยจะต้องไม่โอ้อวด ไม่บิดเบือนความจริง ไม่สร้างความเข้าใจผิดให้ผู้บริโภค และต้องผ่านการอนุญาตถูกต้องตามกฎหมาย	3.99	1.36	มาก	**3.78**	1.46	มาก
5.11 การดำเนินกิจกรรมด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับผู้รับบริการในร้านยา โดยบุคลากรอื่นซึ่งไม่ใช่เภสัชกรหรือพนักงานร้านยา จะต้องได้รับคำรับรองเป็น ลายลักษณ์อักษรจากเภสัชกร (มีบันทึกกิจกรรม) และให้ถือเป็นความรับผิดชอบที่เภสัชกรจะต้องควบคุมกำกับการดำเนินกิจกรรมต่างๆในสถานที่ขายยาให้ถูกต้องตามกฎหมาย ว่าด้วยยาหรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์สุขภาพนั้นๆ รวมทั้งกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพเภสัชกรรม	4.49	0.80	มาก	4.32	0.97	มาก
5.12 ไม่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์	4.62	0.61	มากที่สุด	4.60	0.62	มากที่สุด
รวม	**4.54**	**0.23**	**มากที่สุด**	**4.47**	**0.27**	**มาก**

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อกำหนดฯ ว่ามีความสำคัญต่อมาตรฐานการให้บริการทางเภสัชกรรมและการปฏิบัติตามอย่างต่อเนื่อง

พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อกำหนดฯว่ามีความสำคัญต่อมาตรฐานการให้บริการทางเภสัชกรรม มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามข้อกำหนดฯได้อย่างต่อเนื่องทั้งในภาพรวมและแยกรายหมวดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) โดยภาพรวมมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (r) เท่ากับ 0.880 เมื่อพิจารณารายหมวดพบว่า หมวดที่ 5 การปฏิบัติตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด คือ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (r) เท่ากับ 0.879 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันของความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของข้อกำหนดฯ ที่มีผลต่อมาตรฐานการให้บริการทางเภสัชกรรม และการปฏิบัติตามข้อกำหนดฯ ได้อย่างต่อเนื่อง

ข้อกำหนดฯ	ระดับความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อกำหนดฯ ว่ามีความสำคัญต่อมาตรฐานการให้บริการทางเภสัชกรรม และการปฏิบัติตามข้อกำหนดฯ ได้อย่างต่อเนื่อง	
	r	p-value
หมวดที่ 1 สถานที่ขายยาแผนปัจจุบัน	0.837	0.000
หมวดที่ 2 อุปกรณ์	0.786	0.000
หมวดที่ 3 บุคลากร	0.875	0.000
หมวดที่ 4 การควบคุมคุณภาพยา	0.799	0.000
หมวดที่ 5 การปฏิบัติตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน	0.879	0.000
รวมทุกหมวด	**0.880**	**0.000**

4. ความคิดเห็นต่อภาพรวมข้อกำหนดฯ

เรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ 1. ส่งเสริมมาตรฐานการให้บริการทางเภสัชกรรมเกิดประโยชน์และความปลอดภัยต่อผู้บริโภค 2. ส่งเสริมภาพลักษณ์ร้านยาของท่านให้ดีขึ้น 3. ส่งผลให้ยอดขายดีขึ้น ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ความคิดเห็นต่อภาพรวมข้อกำหนดตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขฯ

ความคิดเห็นต่อภาพรวมข้อกำหนดตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขฯ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	ระดับความคิดเห็น
1.ส่งเสริมมาตรฐานการให้บริการทางเภสัชกรรมเกิดประโยชน์และความปลอดภัยต่อผู้บริโภค	4.54	0.72	มากที่สุด
2.ส่งเสริมภาพลักษณ์ร้านยาของท่านให้ดีขึ้น	4.31	0.95	มาก
3.ส่งผลให้ยอดขายดีขึ้น	3.49	1.28	ปานกลาง
รวม	**4.13**	**0.28**	**มาก**

5. ความต้องการให้หน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องสนับสนุนหรือส่งเสริม (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา ชมรมร้านขายยาจังหวัดสงขลา และชมรมเภสัชกรชุมชนจังหวัดสงขลา)

ความต้องการให้หน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องสนับสนุนหรือส่งเสริม มีดังนี้ 1. ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์แก่ประชาชน ได้แก่ การเลือกรับบริการจากร้านยาที่มีเภสัชกร การให้ประชาชนเข้าใจเรื่องมาตรฐาน GPP และร้านยาคุณภาพ และความรู้ด้านยาที่จำเป็น เช่น ความรู้พื้นฐานที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้ยา การแพ้ยา อันตรายจากยาชุด การไม่หลงเชื่อโฆษณายา 2. การปรับปรุงข้อกำหนด GPP ได้แก่ ควรมีการควบคุมให้มาตรฐาน GPP เป็นไปในแนวทางเดียวกันทุกจังหวัด ปรับเปลี่ยนเรื่องการจัดทำบัญชีซื้อ ขายยาให้สามารถปฏิบัติได้ง่ายขึ้นและเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงยาได้ง่ายขึ้น 3. ภาครัฐควรมีมาตรการควบคุมกำกับ ดังนี้ ลดปัญหาเภสัชกรแขวนป้าย การขายยาโดยไม่มีใบอนุญาต การขายยาอันตรายในร้าน ข.ย.2 และมีมาตรการควบคุมคลินิกเช่นเดียวกับร้านยา 4. การสนับสนุนในการดำเนินการของร้านขายยา ได้แก่ ลดค่าธรรมเนียมต่างๆ การประสานงานระหว่างร้านขายยากับสถานบริการภาครัฐ การสนับสนุนสื่อต่างๆ การอบรมให้ความรู้ เป็นต้น

6. ปัญหาอุปสรรค/ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามข้อกำหนดฯ ได้แก่ การกำหนดขนาดพื้นที่ร้านเป็นการจำกัดสิทธิร้านยาและไม่มีผลต่อคุณภาพการให้บริการ บริเวณให้คำปรึกษาจะมีข้อจำกัดในร้านเก่าแต่ไม่ค่อยได้ใช้ ประเด็นอากาศถ่ายเทสะดวก ยังไม่มีความชัดเจนในทางปฏิบัติ การควบคุมอุณหภูมิและแสงสว่างเป็นการเพิ่มต้นทุน การให้จัดทำม่านปิดบังตู้ยาอันตรายเป็นการสิ้นเปลืองโดยไม่ได้ใช้ประโยชน์ กรณีร้านที่ใช้ยาแบบแผงทั้งหมดไม่ควรบังคับให้มีถาดนับเม็ดยา ที่วัดส่วนสูงไม่มีความจำเป็น หน่วยงานราชการควรจัดอบรบพนักงานร้านยา ไม่ควรกำหนดการแต่งกายของเภสัชกร ข้อกำหนดการเก็บรักษายา ภายใต้สภาวะอุณหภูมิที่เหมาะสมควรใช้เฉพาะกับร้านขายส่ง ควรมีระบบสีแสดงปีที่หมดอายุตั้งแต่บริษัทผู้ผลิต การจัดทำบัญชีซื้อ ขายยาเป็นเรื่องยุ่งยาก ข้อมูลฉลากบนซองยามีรายละเอียดมากเกินไป ระบบการส่งต่อผู้ป่วยไม่ชัดเจน ควรให้เภสัชกรสามารถบริการด้วยระบบ Telepharmacy ได้ ไม่ควรให้จัดทำเอกสารแสดงความยินยอมสื่อโฆษณา การควบคุมกำกับควรเท่าเทียมกันทุกร้านรวมทั้งคลินิกหมอด้วย เป็นต้น

ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ สถานะในร้านขายยาแผนปัจจุบัน แบ่งเป็นดังนี้ เป็นเฉพาะผู้รับอนุญาต 2 ราย เป็นเฉพาะเภสัชกร 3 ราย เป็นทั้งผู้รับอนุญาตและเภสัชกร 7 ราย รวม 12 ราย ประเภทผู้รับใบอนุญาต เป็นบุคคลธรรมดา 11 ราย นิติบุคคล 1 ราย เป็นสมาชิกชมรมร้านขายยาจังหวัดสงขลา 4 ราย สมาชิก

ชมรมชมรมเภสัชกรชุมชนจังหวัดสงขลา 2 ราย เป็นทั้งสมาชิกชมรมร้านขายยาจังหวัดสงขลาและชมรมเภสัชกรชุมชนจังหวัดสงขลา 2 ราย และไม่เป็นสมาชิกทั้ง 2 ชมรม 4 ราย

2. ความคิดเห็นที่มีต่อข้อกำหนดฯ

ส่วนใหญ่มีความคิดว่าข้อกำหนดฯดังกล่าวมีความสำคัญต่อมาตรฐานการให้บริการทางเภสัชกรรม โดยแต่ละข้ออาจมีความสำคัญมาก น้อย ทางตรงและทางอ้อมต่างกัน มีความเห็นว่าร้านยาเป็นสถานบริการสุขภาพมีความเป็นวิชาชีพ ควรมีภาพลักษณ์และมาตรฐานที่แตกต่างจากธุรกิจอื่น การมีข้อกำหนดฯถือเป็นแนวทางให้ร้านยาได้ปฏิบัติตาม ซึ่งส่วนใหญ่มั่นใจว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องและควรปฏิบัติตาม เพียงแต่บางข้อเป็นเรื่องยุ่งยากและเพิ่มภาระงาน ควรมีการปรับเปลี่ยน ส่วนใหญ่พยายามจะปฏิบัติตามอย่างต่อเนื่องเพราะเชื่อว่าเป็นสิ่งที่ควรและจำเป็นต้องทำเพราะเป็นข้อบังคับที่มีผลต่อการดำเนินกิจการ การปฏิบัติตามข้อกำหนดฯส่งผลดีต่อภาพลักษณ์ร้าน การบริการมีมาตรฐาน ผู้ป่วยได้รับบริการที่เหมาะสม ปลอดภัย แต่ไม่ส่งผลให้ธุรกิจดีขึ้นที่กลับเป็นการเพิ่มต้นทุน ผู้ที่ได้รับประโยชน์อย่างชัดเจนคือประชาชน ซึ่งประชาชนกลับไม่รับรู้เรื่องเหล่านี้ ภาครัฐควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบและเลือกใช้บริการร้านยาที่มีมาตรฐานตามข้อกำหนดฯ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ต้องเข้มงวดในการตรวจสอบร้านยาที่ยังละเลยไม่ปฏิบัติตาม เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ร้านยาทุกแห่งปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกันตามมาตรฐาน

อภิปรายผล

ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพรวมของข้อกำหนดฯว่ามีความสำคัญต่อมาตรฐานการให้บริการทางเภสัชกรรมอยู่ในระดับมาก โดยหมวดที่ 3 บุคลากร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และพบว่าการปฏิบัติตามภาพรวมของข้อกำหนดฯอย่างต่อเนื่องอยู่ในระดับมากที่สุด โดยหมวดที่ 3 บุคลากร มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเช่นกัน เช่นเดียวกับการศึกษาของสุภาพ วงศ์พัฒนวุฒิ และปนัดดา สรรพโส (2560) ที่เก็บข้อมูลในกลุ่มผู้รับอนุญาตร้านขายยารายเก่าจังหวัดมุกดาหารซึ่งส่วนใหญ่มีสถานะเป็นเภสัชกร พบว่ามีทัศนคติ และการปฏิบัติตามข้อกำหนดฯในภาพรวมทุกหมวดอยู่ในระดับสูงมากและระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาครั้งนี้อาจเนื่องจากเป็นความคิดเห็นของผู้ตอบส่วนใหญ่ที่มีสถานะเป็นเภสัชกรควบคู่ด้วยจึงมีมุมมองตามแนวคิดของผู้ประกอบวิชาชีพเภสัชกรรมที่จะเห็นว่าข้อกำหนดดังกล่าวเป็นแนวทางที่ทำให้เกิดการพัฒนามาตรฐานการให้บริการ มีความสำคัญที่ต้องปฏิบัติตามเพื่อคุณภาพการให้บริการและความปลอดภัยต่อผู้บริโภค และในฐานะที่เป็นเภสัชกรจึงอาจมีความเข้าใจและคุ้นชินกับการปฏิบัติตามมาตรฐานจึงมีความคิดเห็นว่าสามารถปฏิบัติตามได้อย่างต่อเนื่อง และให้ผลสอดคล้องกับการศึกษาของอินทริยา อินทพันธุ์ (2558) ซึ่งผู้รับอนุญาตร้านขายยาแผนปัจจุบันในจังหวัดลำพูนเห็นด้วยกับการปฏิบัติตาม GPP โดยให้เหตุผลคล้ายกับการศึกษาครั้งนี้ว่า ทำให้ร้านขายยามีคุณภาพและมาตรฐานดีขึ้น เป็นการพัฒนา และยกระดับมาตรฐานวิชาชีพเภสัชกรรม สามารถคุ้มครองผู้บริโภคได้ดีขึ้น ส่งผลให้ประชาชนเชื่อถือและได้รับความปลอดภัยมากขึ้น ซึ่งเมื่อวิเคราะห์การศึกษาครั้งนี้กับการศึกษาทั้ง 2 ข้างต้นซึ่งขณะทำการเก็บข้อมูลเป็นช่วงต้นของการบังคับใช้กฎหมายนั้น พบว่าถึงแม้จะมีระยะเวลาห่างกันแต่ความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกันจึงเป็นสิ่งที่อาจสะท้อนได้ว่าเมื่อมีการปฏิบัติตามข้อกำหนดดังกล่าวแล้วพบว่ามีความสำคัญต่อมาตรฐานการให้บริการเภสัชกรรมในร้านยาจริง และเมื่อพิจารณาผลแยกตามรายหมวด หมวดที่ 3 บุคลากร มีมีค่าเฉลี่ยสูงสุดทั้งในด้านความสำคัญต่อมาตรฐานการให้บริการฯและการปฏิบัติตาม เช่นเดียวกับการศึกษาของวิวัฒน์ ถาวรวัฒนยงค์ และคณะ (2557) ที่เก็บข้อมูลจากผู้รับอนุญาตซึ่งส่วนใหญ่เป็นเภสัชกรด้วยนั้นในร้านขายยาจังหวัดนครปฐม พบว่า

หมวดบุคลากร เป็นเรื่องที่มีความคิดเห็นในการปฏิบัติตามได้มากที่สุด และสอดคล้องกับผลการศึกษาของระพีพรรณ ฉลองสุข และคณะ (2556) ซึ่งเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการร้านยาที่เป็นสมาชิกของชมรมร้านยาแห่งประเทศไทยซึ่งส่วนใหญ่เป็นเภสัชกร มีความเห็นว่าร้านยา ขย.1 จำเป็นต้องมีเภสัชกร โดยได้ดำเนินการในประเด็นนี้แล้ว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาครั้งนี้ถึงแม้จะมีช่วงระยะเวลาในการเก็บข้อมูลที่ต่างกันอาจเป็นเพราะผู้ตอบส่วนใหญ่เป็นเภสัชกรจึงได้ปฏิบัติตามข้อนี้อยู่แล้วและสามารถปฏิบัติตามได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งการศึกษาของศุทธินี เหลือวงศ์ (2561) จะสนับสนุนให้เห็นว่ากรณีร้านยากลุ่มที่มีเภสัชกรอยู่ปฏิบัติการตลอดเวลาที่เปิดร้านมีแนวโน้มปฏิบัติตามแนวทางพัฒนาได้ทุกหมวดตามข้อกำหนด และเมื่อพิจารณารายข้อ ข้อ 3.1 เภสัชกรเป็นผู้มีความรู้ฯ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดทั้ง 2 ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลการให้สัมภาษณ์และข้อเสนอแนะที่มีผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ว่ามาตรฐานที่ดีในร้านยาไม่ได้เพียงแค่มีเภสัชกร แต่ต้องเป็นเภสัชกรที่มีความรู้ความสามารถด้วย ซึ่งเภสัชกรต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเนื่องจากความรู้มีการพัฒนาอยู่เสมอ และอาจเป็นเพราะสภาเภสัชกรรมกำหนดให้เภสัชกรทุกคนต้องทำการศึกษาต่อเนื่องและสอบเพื่อเพิ่มหน่วยกิตการศึกษาต่อเนื่อง (CPE) ทุกปี จึงเป็นเหตุผลให้เภสัชกรส่วนใหญ่มองว่าเป็นเรื่องที่ต้องปฏิบัติอยู่แล้วซึ่งสามารถทำต่อเนื่องได้ง่าย สำหรับหมวดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในด้านความสำคัญ คือ หมวดที่ 2 อุปกรณ์ และหมวดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในด้านการปฏิบัติตามอย่างต่อเนื่อง คือ หมวดที่ 2 อุปกรณ์และหมวดที่ 5 การปฏิบัติตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน ซึ่งอาจเป็นเพราะมีหลายความเห็นมองว่าอุปกรณ์ถาดนับเม็ดยาไม่ได้ใช้ประโยชน์เนื่องจากยาส่วนใหญ่เป็นแบบแผง รวมทั้งที่วัดส่วนสูงไม่มีความจำเป็นเพราะเป็นข้อมูลที่ไม่ได้ใช้ในการคำนวณขนาดยา ส่วนการปฏิบัติตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชนมีบางประเด็นที่ยังไม่มีความชัดเจนในการนำไปปฏิบัติ เช่น กระบวนการคัดกรองและส่งต่อผู้ป่วย กระบวนการเฝ้าระวังอาการไม่พึงประสงค์ พฤติกรรมการใช้ยาไม่เหมาะสม ปัญหาคุณภาพยา และรายงานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ บางประเด็นมีรายละเอียดที่มากเกินไปที่จะปฏิบัติตาม เช่น การเขียนฉลากบนซองยา และบางประเด็นเป็นกิจกรรมที่ไม่เคยเกิดในร้านยา เช่น กรณีที่มีการผลิตยาตามใบสั่งยาของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมฯ การดำเนินกิจกรรมด้านสุขภาพที่ในร้านยา เป็นต้น และเมื่อพิจารณารายข้อค่าเฉลี่ยต่ำสุดด้านความสำคัญ คือ ข้อ 1.9.2 จัดให้มีวัสดุทึบ (เช่น ม่าน) ฯ โดยผลการวิจัยสอดคล้องกับการศึกษาของ คัมภีร์ ตันภูมิประเทศ และธีรยา วรปาณิ (2557) พบว่าผู้รับอนุญาตขายยาแผนปัจจุบันไม่เห็นด้วยในการจัดหาวัสดุทึบใช้ปิดบังยาอันตรายในขณะเภสัชกรไม่อยู่ปฏิบัติหน้าที่ เนื่องจากการมีฉากหรือม่านมาปิดบังยา ไม่ได้บ่งบอกว่าสถานที่ขายยาแผนปัจจุบันจะไม่จำหน่ายยาอันตรายในขณะเภสัชกรไม่อยู่ปฏิบัติหน้าที่ และด้านการปฏิบัติตามค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 5.10 การจัดวางสื่อให้ความรู้ฯ ซึ่งผลดังกล่าวอธิบายได้ว่า อาจเป็นเพราะสื่อโฆษณาส่วนใหญ่บริษัทผู้ขายจะมาวางไว้หรือติดให้เองโดยร้านไม่ได้สนใจดู บางครั้งก็ไม่ทราบว่ามีสื่อในร้านตัวเอง จึงไม่ได้ให้ความสำคัญและเมื่อให้จัดทำการยินยอมสื่ออย่างเป็นลายลักษณ์อักษรจึงมักมองว่าเป็นเรื่องไม่จำเป็น

ความคิดเห็นโดยภาพรวมของข้อกำหนดฯว่ามีความสำคัญต่อมาตรฐานการให้บริการทางเภสัชกรรมมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามข้อกำหนดฯได้อย่างต่อเนื่องในทุกหมวด สอดคล้องกับการศึกษาของ สุภาพ วงศ์พัฒนวุฒิ และปนัดดา สรรพโส (2560) พบว่า ผู้รับอนุญาตมีทัศนคติและการปฏิบัติตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขฯข้างต้นอยู่ในระดับสูงมาก ทัศนคติมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับความสัมพันธ์ค่อนข้างสูงในทิศทางเดียวกันกับการปฏิบัติตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขฯ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการมองว่า

ข้อกำหนดฯมีความสำคัญต่อมาตรฐานการให้บริการทางเภสัชกรรมจะส่งผลให้เกิดการปฏิบัติตามได้อย่างต่อเนื่อง จึงควรนำไปเป็นแนวทางการส่งเสริมและหากระบวนการให้ผู้รับอนุญาตและเภสัชกรผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการเห็นความสำคัญและประโยชน์ที่จะเกิดกับตนเองและผู้รับบริการจากการปฏิบัติตามข้อกำหนดดังกล่าว เพื่อให้เกิดความตระหนักที่จะปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. การวิจัยครั้งนี้พบว่าความสัมพันธ์ของความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อกำหนดฯ ว่ามีความสำคัญต่อมาตรฐานการให้บริการฯ และการปฏิบัติตามได้อย่างต่อเนื่องมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงทั้งในภาพรวมและแยกตามรายหมวดทุกหมวด ดังนั้นควรปรับแนวคิดผู้รับอนุญาต เภสัชกร ให้เห็นว่าข้อกำหนดดังกล่าวมีความสำคัญและเกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้รับบริการจะทำให้เกิดแรงจูงใจที่จะปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดและต่อเนื่อง โดยผ่านการสะท้อนให้เห็นประโยชน์ที่ผู้รับบริการได้รับและชี้ให้เห็นผลเสียที่อาจจะเกิดขึ้นหากละเลยการปฏิบัติ

2. ข้อกำหนดฯบางข้อควรมีการปรับปรุงให้เข้ากับบริบทร้านยาเพื่อให้สามารถปฏิบัติได้จริง เช่น ประเด็นเรื่องบัญชีซื้อ ขายยาที่มีความยุ่งยากในการจัดทำ รวมทั้งเรื่องม่านหรือวัสดุทึบปิดบังตู้ยาซึ่งหลายร้านไม่ได้ใช้ประโยชน์โดยเฉพาะในร้านที่มีเภสัชกรให้บริการตลอดเวลาที่เปิดทำการ จึงควรมีการสะท้อนข้อมูลส่วนนี้กลับไปยังสำนักงานคณะกรรมการอาหารเพื่อพิจารณาทบทวนเรื่องดังกล่าว

3. การได้รับผลตอบแทนทางการเงินหรือช่องทางการเติบโตในแง่ธุรกิจจะสามารถช่วยสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติตามข้อกำหนดฯอย่างเคร่งครัด เช่น การเปิดให้เข้าร่วมโครงการพิเศษที่ได้รับผลตอบแทนเพิ่มเติมในการให้บริการ

4. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนามาตรฐานต่างๆในร้านยาระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร้านยาและประชาชน เพื่อให้เห็นมุมมองและถ่ายทอดประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน

5. ให้รางวัลและยกย่องร้านขายยาที่มีความตั้งใจจะเป็นการกระตุ้นส่งเสริมให้มีการปฏิบัติตาม

6. ควรประชาสัมพันธ์ส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงปัญหาจากการใช้ยา ความสำคัญของการไปใช้บริการจากร้านยาที่ดีมีมาตรฐานการให้บริการ ซึ่งจะเป็นปัจจัยที่สำคัญในการเรียกร้องให้ร้านยาต้องพัฒนามาตรฐาน และเกิดกลไกผลักให้ร้านยาแข่งขันในด้านคุณภาพ

7. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการสนับสนุนสื่อ ความรู้และการพัฒนาระบบต่างๆในร้านยาเพื่อเอื้อต่อการให้บริการที่มีมาตรฐาน

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. (2565). “การกำกับดูแลสถานประกอบการด้านยาและผลิตภัณฑ์ยาหลังออกสู่ตลาด” ในเอกสารประกอบการประชุมการประสานงานเครือข่ายเฝ้าระวังด้านยาตลอด ห่วงโซ่การกระจายยา วันที่ 25 – 27 กรกฎาคม 2565, ณ โรงแรมแกรนด์ แปซิฟิก ซอฟเฟอริน รีสอร์ทและสปา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี
2. สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. (2565). กฎกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยการขอใบอนุญาตและออกใบอนุญาตขายยาแผนปัจจุบัน พ.ศ. 2556. สืบค้น 30 กรกฎาคม 2565, จาก https://www.fda.moph.go.th /sites/drug/Shared%20Documents/Law02-Ministerial-regulations/001.PDF

3. สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. (2565). ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การกำหนด เกี่ยวกับสถานที่ อุปกรณ์ และวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน ในสถานที่ขายยาแผนปัจจุบันตามกฎหมายว่าด้วยยา พ.ศ. 2557. สืบค้น 30 กรกฎาคม 2565, จากhttps://www.fda.moph.go.th/sites/drug/Shared%20Documents/Law03-TheMinistryOfHealth/Law03-24-01. PDF
4. Best, John W. 1977. Research in Education. 3rd ed. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall, Inc.
5. สุภาพ วงศ์พัฒนวุฒิและปนัดดา สรรพโส. ทัศนคติและการปฏิบัติตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การกำหนดเกี่ยวกับสถานที่ อุปกรณ์ และวิธีการปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชนในสถานที่ขายยาแผนตามกฎหมายว่าด้วยยา พ.ศ. 2557 ในจังหวัดมุกดาหาร. วารสารอาหารและยา 2560; 24(3): 15-27.
6. อินทริยา อินทพันธุ์. การประเมินการปฏิบัติตามกฎกระทรวงว่าด้วยการอนุญาตและการกำหนดสถานที่อุปกรณ์และวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชนของร้านขายยาแผนปัจจุบันในจังหวัดลำพูน. วารสารเภสัชกรรมไทย, 2558; 7(2): 95-104.
7. วิวัฒน์ ถาวรวัฒนยงค์, ชนิกา อยู่กลั่นเถื่อน, พัชรินทร์ ปัญญาเครือ, รวิวรรณ นาครินทร์, เอกสิทธิ์ อธิตระกูลเลิศ. ความคิดเห็นของผู้ประกอบการร้านยาในจังหวัดนครปฐมต่อประกาศกระทรวงสาธารณสุขเรื่อง การกำหนดเกี่ยวกับสถานที่ อุปกรณ์ และวิธีการปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชนสถานที่ขายยาแผนปัจจุบันตามกฎหมายว่าด้วยยา พ.ศ. 2557. Thai Bullentin of Pharmaceutical Sciences 2559; 11(2): 27-44.
8. ระพีพรรณ ฉลองสุข, กมลวรรณ ลิ้มทรัพย์เจริญ, พรศิริ รัตนะนิล, วรกมล ศรีตระกูล และวรรธนา ราตรี. การศึกษาการรับรู้และแนวทางการปรับตัวของสมาชิกชมรมร้านขายยาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎกระทรวงการขออนุญาตและการออกใบอนุญาตขายยาแผนปัจจุบัน พ.ศ.2556. วารสารไทยไภษัชยนิพนธ์ 2561; 13(2): 41-51
9. ศุทธินี เหลือวงศ์. การขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนามาตรฐานของร้านยาในจังหวัดอุดรธานี. วารสารเภสัชกรรมไทย 2561; 10(1): 37-48.
10. คัมภีร์ ตันภูมิประเทศและธีรยา วรปาณิ. ความคิดเห็นและการปฏิบัติตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การกำหนดเกี่ยวกับสถานที่ อุปกรณ์ และวิธีการปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชนในสถานที่ขายยาแผนปัจจุบันตามกฎหมายว่าด้วยยา พ.ศ. 2557 ในจังหวัดตาก. วารสารอาหารและยา 2558; 22(2): 25-32.